NÕUKOGU ESIMESE LUGEMISE SEISUKOHT (EL) nr 5/2014

eesmärgiga võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse nõukogu määrust (EÜ) nr 428/2009, millega kehtestatakse ühenduse kord kahesuguse kasutusega kaupade ekspordi, edasitoimetamise, vahendamise ja transiidi kontrollimiseks

Vastu võetud nõukogu poolt 3. märtsil 2014

(2014/C 100/02)

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artiklit 207,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

olles edastanud seadusandliku akti eelnõu liikmesriikide parlamentidele,

toimides seadusandliku tavamenetluse kohaselt ([1])

ning arvestades järgmist:

(1) Nõukogu määruse (EÜ) nr 428/2009 ([2]) kohaselt tuleb kahesuguse kasutusega kaupu tõhusalt kontrollida, kui neid eksporditakse liidust või veetakse läbi liidu või kui neid tarnitakse kolmandasse riiki liidus elava või selles asutatud vahendaja osutatud vahendusteenuste tulemusena.

(2) Selleks et liikmesriigid ja liit saaksid täita oma rahvusvahelisi kohustusi, kehtestatakse määruse (EÜ) nr 428/2009 I lisaga selliste kahesuguse kasutusega kaupade ühine loetelu, mis kuuluvad liidus kontrollimisele. Otsused kontrollitavate kaupade kohta tehakse Austraalia grupi, raketitehnoloogia kontrollirežiimi, tuumatarneriikide grupi ja Wassenaari kokkuleppe ning keemiarelvade keelustamise konventsiooni raames.

(3) Määruses (EÜ) nr 428/2009 on sätestatud, et selle I lisas sätestatud kahesuguse kasutusega kaupade loetelu ajakohastatakse kooskõlas selliste ülesannete ja kohustustega ning nende võimalike muudatustega, mida liikmesriigid on võtnud tuumarelva leviku tõkestamise rahvusvahelise korra ja ekspordi kontrollimise korra raames või asjakohaste rahvusvaheliste lepingute ratifitseerimise tulemusel.

(4) Määruse (EÜ) nr 428/2009 I lisas sätestatud kahesuguse kasutusega kaupade loetelu on vaja korrapäraselt ajakohastada, et tagada selle täielik kooskõla rahvusvaheliste julgeolekualaste kohustustega, tagada läbipaistvus ja säilitada eksportijate konkurentsivõimet. Nimetatud kahesuguse kasutusega kaupade loetelu ajakohastamisega viivitamine võib avaldada ebasoovitavat mõju julgeolekule ja rahvusvahelistele tuumarelva leviku tõkestamise jõupingutustele ning liidu eksportijate majandustegevusele. Muudatuste tehniline laad ja asjaolu, et need muudatused tuleb teha kooskõlas rahvusvaheliste ekspordikontrollirežiimide raames tehtud otsustega, tähendab samas seda, et vajalike muudatuste rakendamiseks liidus tuleks kasutada kiirendatud menetlust.

(5) Määrusega (EÜ) nr 428/2009 kehtestatud liidu üldine ekspordiluba on üks neljast ekspordiloa tüübist, mis on nimetatud määrusega ette nähtud. Selline üldine ekspordiluba lubab liidus asutatud eksportijatel eksportida teatavaid kaupu teatavatesse sihtkohtadesse vastavalt nimetatud ekspordiloa tingimustele.

([1]) Euroopa Parlamendi 23. oktoobri 2012. aasta seisukoht (ELT C 68 E, 7.3.2014, lk 112) ja nõukogu 3. märtsi 2014. aasta esimese lugemise seisukoht. Euroopa Parlamendi … seisukoht [ja nõukogu … otsus].

([2]) Nõukogu 5. mai 2009. aasta määrus (EÜ) nr 428/2009, millega kehtestatakse ühenduse kord kahesuguse kasutusega kaupade ekspordi, edasitoimetamise, vahendamise ja transiidi kontrollimiseks (ELT L 134, 29.5.2009, lk 1).

(6) Määruse (EÜ) nr 428/2009 II lisas on esitatud praegu liidus kehtiv liidu üldine ekspordiluba. Arvestades sellise liidu üldise ekspordiloa iseloomu, võib osutuda vajalikuks lubade reguleerimisalast mõne sihtkoha eemaldamine, eelkõige sel juhul, kui olukorra muutumise tõttu on selge, et lihtsustatud eksporti teatavasse sihtkohta ei tohiks enam lubada liidu üldise ekspordiloaga. Ühe sihtkoha eemaldamisega liidu üldise ekspordiloa kehtivusalast ei tohiks välistada eksportija võimalust taotleda teist tüüpi ekspordiluba määruse (EÜ) nr 428/2009 asjaomaste sätete alusel.

(7) Kahesuguse kasutusega kaupade ühise loetelu korrapärase ja õigeaegse ajakohastamise tagamiseks kooskõlas liikmesriikide poolt rahvusvaheliste ekspordikontrollirežiimide raames võetud ülesannete ja kohustustega peaks komisjonil olema õigus võtta kooskõlas Euroopa Liidu toimimise lepingu (ELi toimimise leping) artikliga 290 vastu delegeeritud õigusakte, et muuta määruse (EÜ) nr 428/2009 I lisa määruse artikli 15 reguleerimisala piires. On eriti oluline, et komisjon viiks oma ettevalmistava töö käigus läbi asjakohaseid konsultatsioone, sealhulgas ekspertide tasandil.

(8) Selleks, et liit suudaks kiiresti reageerida muutuvatele tingimustele liidu üldise ekspordiloa alusel toimuva ekspordi tundlikkuse hindamise osas, peaks komisjonil olema õigus võtta kooskõlas ELi toimimise lepingu artikliga 290 vastu delegeeritud õigusakte, et muuta määruse (EÜ) nr 428/2009 II lisa seoses sihtkohtade väljajätmisega liidu üldise ekspordiloa kehtivusalast. Arvestades, et selliseid muudatusi tuleks teha vaid vastava ekspordi hinnangulise ohu suurenemise korral ning et sellise ekspordi puhul võiks üldise ekspordiloa kasutamise jätkumisel liidu ja selle liikmesriikide julgeolekut ähvardada otsene kahjulik mõju, võib komisjon kasutada kiirmenetlust.

(9) Delegeeritud õigusaktide ettevalmistamisel ja koostamisel peaks komisjon tagama asjaomaste dokumentide samaja õigeaegse ning nõuetekohase edastamise Euroopa Parlamendile ja nõukogule.

(10) Seetõttu tuleks määrust (EÜ) nr 428/2009 vastavalt muuta,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA MÄÄRUSE:

Artikkel 1

Määrust (EÜ) nr 428/2009 muudetakse järgmiselt.

1) Artikli 9 lõikele 1 lisatakse järgmised lõigud:

„Tagamaks, et IIa–IIf lisas sisalduv liidu üldine ekspordiluba hõlmab üksnes madala riskiga tehinguid, on komisjonil õigus võtta kooskõlas artikliga 23a vastu delegeeritud õigusakte, et eemaldada liidu üldise ekspordiloa kehtivusalast sihtkohti, kui sellistele sihtkohtadele kehtestatakse artikli 4 lõikes 2 osutatud relvaembargo.

Kui selliste relvaembargode puhul on liidu üldise ekspordiloa kehtivusalast teatud sihtkohtade väljajätmine tungiva kiireloomulisuse tõttu vajalik, kohaldatakse käesoleva lõike alusel vastu võetud delegeeritud õigusaktidele artiklis 23b sätestatud menetlust."

2) Artiklisse 15 lisatakse järgmine lõige:

„3. Komisjonil on õigus võtta kooskõlas artikliga 23a vastu delegeeritud õigusakte I lisas sätestatud kahesuguse kasutusega kaupade loetelu ajakohastamiseks. I lisa ajakohastatakse käesoleva artikli lõike 1 reguleerimisala piires. Kui I lisa ajakohastamine on seotud kahesuguse kasutusega kaupadega, mis on loetletud ka IIa–IIg või IV lisas, muudetakse neid lisasid vastavalt."

3) Lisatakse järgmised artiklid:

„*Artikkel 23*a

1. Komisjonile antakse õigus võtta vastu delegeeritud õigusaktide käesolevas artiklis sätestatud tingimustel.

2. Artikli 9 lõikes 1 ja artikli 15 lõikes 3 osutatud õigus võtta vastu delegeeritud õigusakte antakse komisjonile viieks aastaks alates … (*). Komisjon esitab delegeeritud volituste kohta aruande hiljemalt üheksa kuud enne viieaastase tähtaja möödumist. Volituste delegeerimist pikendatakse automaatselt samaks ajavahemikuks, välja arvatud juhul, kui Euroopa Parlament või nõukogu esitab selle suhtes vastuväite hiljemalt kolm kuud enne iga ajavahemiku lõppemist.

3. Euroopa Parlament ja nõukogu võivad artikli 9 lõikes 1 ja artikli 15 lõikes 3 osutatud volituste delegeerimise igal ajal tagasi võtta. Tagasivõtmise otsusega lõpetatakse otsuses nimetatud volituste delegeerimine. Otsus jõustub järgmisel päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas* või otsuses nimetatud hilisemal kuupäeval. See ei mõjuta juba jõustunud delegeeritud õigusaktide kehtivust.

4. Niipea kui komisjon on delegeeritud õigusakti vastu võtnud, teeb ta selle samal ajal teatavaks Euroopa Parlamendile ja nõukogule.

5. Artikli 9 lõike 1 ja artikli 15 lõike 3 alusel vastu võetud delegeeritud õigusakt jõustub üksnes juhul, kui Euroopa Parlament ega nõukogu ei ole kahe kuu jooksul pärast õigusakti teatavakstegemist Euroopa Parlamendile ja nõukogule esitanud selle suhtes vastuväidet või kui Euroopa Parlament ja nõukogu on enne selle tähtaja möödumist komisjonile teatanud, et nad ei esita vastuväidet. Euroopa Parlamendi või nõukogu algatusel pikendatakse seda tähtaega kahe kuu võrra.

*Artikkel 23*b

1. Käesoleva artikli kohaselt vastuvõetud delegeeritud õigusakt jõustub viivitamata ja seda kohaldatakse seni, kuni selle suhtes ei esitata lõike 2 kohaselt vastuväidet. Delegeeritud õigusakti teatavakstegemisel Euroopa Parlamendile ja nõukogule põhjendatakse kiirmenetluse kasutamist.

2. Euroopa Parlament ja nõukogu võivad delegeeritud õigusakti suhtes vastuväite esitada kooskõlas artikli 23a lõikes 5 osutatud menetlusega. Sellisel juhul tunnistab komisjon õigusakti viivitamata kehtetuks pärast seda, kui Euroopa Parlament või nõukogu teatab oma otsusest esitada vastuväide."

Artikkel 2

Käesolev määrus jõustub kahekümnendal päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Käesolev määrus on tervikuna siduv ja vahetult kohaldatav kõikides liikmesriikides.

…

Euroopa Parlamendi nimel	*nõukogu nimel*
president	*eesistuja*
…	…

(*) Käesoleva määruse jõustumise kuupäev.

NÕUKOGU PÕHJENDUSED

I. SISSEJUHATUS

Komisjon esitas 7. novembril 2011 Euroopa Parlamendile ja nõukogule ettepaneku võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 428/2009, millega kehtestatakse ühenduse kord kahesuguse kasutusega kaupade ekspordi, edasitoimetamise, vahendamise ja transiidi kontrollimiseks ([1]).

Euroopa Parlament võttis oma esimese lugemise seisukoha vastu 23. oktoobril 2012 ([2]).

Kaubandusalaste koondõigusaktide pakett, mille üle peeti tol ajal läbirääkimisi, sisaldas samuti ettepanekuid delegeeritud õigusaktide kohta, mis on kõnealuse ettepaneku suhtes asjakohased. Lepiti kokku, et järjepidevuse tagamiseks nende määruste ja kõnealuse ettepaneku vahel oodatakse ära kaubandusalaste koondõigusaktide paketi tulemus.

Kaubandusalaste koondõigusaktide paketi suhtes jõuti kompromissile 2013. aasta juunis ([3]). Seejärel peeti läbirääkimisi, et saavutada kõnealuse eelnõu suhtes varane teise lugemise kokkulepe ([4]).

17. detsembril 2013 toimunud viimasel mitteametlikul kolmepoolsel kohtumisel saavutati kaasseadusandjate vahel kompromisspaketi suhtes esialgne kokkulepe.

Euroopa Parlamendi rahvusvahelise kaubanduse komisjon (INTA) kiitis 21. jaanuaril 2014 heaks kolmepoolsete läbirääkimiste tulemuse.

INTA esimees teatas 21. jaanuaril 2014 eesistujariigile saadetud kirjas, et kui nõukogu edastab Euroopa Parlamendile ametlikult oma seisukoha kõnealuse kirja lisas esitatud kujul, soovitab INTA esimees täiskogu istungil nõukogu seisukoha muudatusteta heaks kiita.

Selle alusel saavutas nõukogu 11. veebruaril 2014 (COREPERi kaudu 29. jaanuaril 2014) ettepaneku suhtes poliitilise kokkuleppe ([5]).

Võttes arvesse eespool nimetatud kokkulepet, võttis nõukogu pärast teksti õiguskeelelist viimistlemist oma esimese lugemise seisukoha vastu 3. märtsil 2014 Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklis 294 sätestatud seadusandliku tavamenetluse kohaselt.

II. EESMÄRK

Kavandatava määruse eesmärk on tagada komisjoni delegeeritud õigusaktide kaudu kahesuguse kasutusega kaupade ELi kontroll-loendi korrapärane ja õigeaegne ajakohastamine kooskõlas liikmesriikide poolt rahvusvaheliste ekspordikontrollirežiimide raames võetud ülesannete ja kohustustega.

Selleks, et liit suudaks kiiresti reageerida muutuvatele tingimustele liidu üldise ekspordiloa alusel toimuva ekspordi tundlikkuse hindamise osas, nähakse selles ette ka sihtkohtade väljajätmist selliste lubade reguleerimisalast, kui see on teatud juhtudel vajalik üksnes madala riskiga tehingute hõlmatuse tagamiseks.

III. NÕUKOGU ESIMESE LUGEMISE SEISUKOHA ANALÜÜS

Nõukogu nõustus ettepaneku peamise rõhuasetusega seoses ELi kontroll-loendi (I lisa) ajakohastamise menetlusega delegeeritud õigusaktide kaudu. Muudatused viidi sisse seoses järgmiste põhiküsimustega:

— väljendati selgemini delegeeritud õigusaktide reguleerimisala sihtkohtade väljajätmiseks ELi üldistest ekspordilubadest, st kui selliste sihtkohtade suhtes kehtestatakse relvaembargo;

— komisjonile antavate delegeeritud õiguste kehtivusajaks määrati viis aastat, kehtivusaeg pikeneb vaikimisi;

— kui ELi kontroll-loendite (I lisa) ajakohastamised on seotud kahesuguse kasutusega kaupadega, mis on loetletud ka teatud teistes määruse lisades, siis tuleb vastavalt muuta ka neid lisasid.

([1]) Dok 16726/11.
([2]) Dok 15611/12.
([3]) Dok 13284/13.
([4]) Dokumendid 11454/13 ja 12203/13.
([5]) Dok 5480/14.

Lisaks tunnistasid Euroopa Parlament, nõukogu ja komisjon ühisavalduses ELi strateegilise ekspordikontrolli korra tõhususe ja sidususe pideva parandamise tähtsust, tagades julgeoleku kõrge taseme ja piisava läbipaistvuse ilma konkurentsivõimet ja kahesuguse kasutusega kaupade seaduslikku kaubandust takistamata. Selle käsitlemist jätkatakse ka ELi kahesuguse kasutusega kaupade ekspordikontrollipoliitika jätkuva läbivaatamise raames.

IV. **KOKKUVÕTE**

Nõukogu esimese lugemise seisukoht kajastab kompromissi, milleni jõuti nõukogu ja Euroopa Parlamendi vahelistel läbirääkimistel, mille läbiviimist toetas ka komisjon. See kompromiss kinnitati poliitilise kokkuleppe vastuvõtmisega nõukogu poolt11. veebruaril 2014 (COREPERi kaudu 29. jaanuaril 2014).

Euroopa Parlamendi rahvusvahelise kaubanduse komisjoni esimees märkis oma 21. jaanuari 2014. aasta kirjas eesistujariigile, et kui nõukogu edastab Euroopa Parlamendile ametlikult oma seisukoha tema kirja lisas esitatud kujul, soovitab ta täiskogu istungil nõukogu seisukoha pärast õiguskeelelist kontrolli parlamendi teisel lugemisel muudatusteta heaks kiita.

Euroopa Parlamendi, nõukogu ja komisjoni ühisavaldus kahesuguse kasutusega kaupade ekspordi kontrollisüsteemi läbivaatamise kohta

Euroopa Parlament, nõukogu ja komisjon tunnistavad ELi strateegilise ekspordikontrolli korra tõhususe ja sidususe pideva tugevdamise tähtsust, tagades julgeoleku kõrge taseme ja piisava läbipaistvuse ilma konkurentsivõimet ja kahesuguse kasutusega kaupade seaduslikku kaubandust takistamata.

Kõnealused kolm institutsiooni leiavad, et süsteemi tuleb ajakohastada ja täiendavalt ühtlustada, eesmärgiga pidada sammu uute ohtude ja kiirete tehnoloogiliste muutustega, vähendada moonutusi, luua tõeline kahesuguse kasutusega kaupade ühisturg (võrdsed võimalused eksportijatele) ning olla ekspordikontrolli valdkonnas jätkuvalt teenäitajaks kolmandatele riikidele.

Selle saavutamiseks on äärmiselt oluline täiustada kontrollnimekirjade ajakohastamise menetlust (määruse lisad), tõhustada riskihindamist ja teabevahetust, töötada välja tõhusamad tööstusstandardid ja vähendada erinevusi rakendamises.

Euroopa Parlament, nõukogu ja komisjon võtavad teadmiseks küsimused, mis puudutavad selliste info- ja kommunikatsioonitehnoloogiate eksporti, mida võidakse kasutada inimõiguste rikkumistega seoses ja ELi julgeoleku ohustamiseks; eelkõige puudutab see tehnoloogiaid, mida kasutakse massijälgimiseks, seireks, jälgimiseks, jälitamiseks ja tsenseerimiseks, ning tarkvara haavatavust.

Sellega seoses on alustatud tehnilisi konsultatsioone, muu hulgas ELi kahesuguse kasutusega kaupade alaste vastastikuste külastuste, kahesuguse kasutusega kaupade koordineerimisrühma ja ekspordikontrollirežiimide raames, ning jätkuvalt võetakse meetmeid kriisiolukordade lahendamiseks sanktsioonide abil (vastavalt ELi toimimise lepingu artiklile 215) või riikliku tasandi meetmeid. Samuti suurendatakse jõupingutusi mitmepoolsete kokkulepete tõhustamiseks ekspordikontrollirežiimide raames ning kaalutakse võimalusi selle küsimuse käsitlemiseks ELi kahesuguse kasutusega kaupade ekspordikontrollipoliitika käimasoleva läbivaatamise ja komisjoni teatise väljatöötamise käigus. Sellega seoses võtsid kolm institutsiooni teadmiseks Wassenaari kokkuleppe osaliste 4. detsembri 2013. aasta kokkuleppe kehtestada kontrollid sellistele keerulistele seirevahenditele, mis võimaldavad loata juurdepääsu arvutisüsteemidele, ning IP-võrgu seiresüsteemidele.

Euroopa Parlament, nõukogu ja komisjon võtavad samuti kohustuse arendada edasi olemasolevat nn catch-all mehhanismi nende kahesuguse kasutusega kaupade puhul, mida määruse I lisa ei hõlma, eesmärgiga veelgi tõhustada ekspordikontrollisüsteemi ja selle rakendamist Euroopa ühtsel turul.

Komisjoni avaldus delegeeritud õigusaktide kohta

Käesoleva määrusega seoses tuletab komisjon meelde tema poolt Euroopa Parlamendi ja Euroopa Komisjoni suhete raamkokkuleppe punktis 15 võetud kohustust esitada parlamendile täielik teave ja dokumentatsioon koosolekute kohta, mis ta on pidanud riiklike ekspertidega delegeeritud õigusakte ette valmistades.

Komisjoni avaldus määruse ajakohastamise kohta

Selleks et tagada integreeritum, tõhusam ja ühtsem Euroopa lähenemisviis strateegiliste kaupade liikumisele (eksport, edasitoimetamine, vahendamine ja transiit), esitab komisjon nii kiiresti kui võimalik uue ettepaneku määruse ajakohastamiseks.